

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNALLE

Suomen Muusikkojen Liitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä HE 131/2021 ja lausuu esityksen koronatodistuksen kansallista käyttöönottoa koskevasta osiosta seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallisesta käytöstä. Vaihtoehtona voimassa oleville säädetyille ja viranomaispäätöksin asetetuille koronavirusepidemian leviämisen estämiseen tähtääville velvoitteille ja rajoituksille toiminnanharjoittaja voisi tietyin edellytyksin edellyttää yleisötilaisuuteen osallistuvilta tai asiakas- ja osallistujatilaan tulevilta ihmisiltä koronatodistuksen esittämistä.

Koronatodistuksen kansallista käyttöönottoa koskeva esitys jatkaa tartuntatautilain poikkeusajan säättämisen ongelmallista linjaa:

- Esityksen mukaan koronatodistuksen käyttöönotolla voitaisiin välttää ne viranomaispäätöksin asetetut perusoikeuksien rajoitukset, jotka ovat tähänkin saakka perustuneet osittain lain sanamuodon ylittävään tulkintaan, ministeriöohjaukseen, olleet ennakoimattomia, epäyhdenvertaisia ja tulkinnanvaraisia (tartuntatautilaki 58 § ja 58 d §) ja joiden välttämättömyyttä ei ole onnistuttu perustelemaan aukottomasti, toisin sanoen rajoitukset, joiden ei nykyisellään enää pitäisi olla voimassa.
- Jos tartuntatautilain 58 d §:ää koskevat hallituksen muutosehdotukset saatetaan voimaan, on tilanne jatkossa sellainen, että koronatodistuksen käyttöönotolla toiminnanharjoittaja voisi välttää viranomaisten asiantuntijalausuntoihin (mm. THL:n ja STM:n riskipistetaulukko) ja viranomaisten omaan harkintaan perustuvat rajoitustoimet. Jos viranomainen katsoo rajoitukset välttämättömiksi oman harkintansa perusteella, tulisi koronatodistuksen käyttöönoton mahdollisuus samalla voimaan. Tällöin koko rajoituskokonaisuus – sekä rajoitustoimet että koronatodistuksen käyttöönotto – pohjaisi ministeriöohjauksella toimivaan viranomaistoimintaan, ei lakiin.
- Esityksessä todetaan, että koronatodistus mahdollistaa riskialttiin toiminnan avaamisen. Ongelmallista esityksen kannalta on kuitenkin se, että riskialtista toimintaa ei osoitettu objektiivisesti arvioidun näytön perusteella. Konsertteja, keikkoja, teatteriesityksiä jne. oltaisiin voitu tähänkin saakka järjestää turvallisesti.

Toisaalta em. toiminnot ovat olleet lähes suljettuina viimeiset 1,5 vuotta, joten näiden vaikutus tartuntoihin ei ole voinut olla merkittävä. Väite riskialttiudesta nojaa riskipistetaulukkoon, jota ei ole edelleenkään perusteltu julkisesti millään tavoin. Koronatodistussääntelyn tarve ehtii vanhentua, kun sääntelyä esitetään liian myöhään.

- Perusoikeuslähtöisen lainsäädännön kannalta ongelmallista on, että syrjintäolettamaa ei taklata esityksessä riittävällä tavalla. Näin poikkeusolomentaliteetti viedään lainsäädäntöön: Kaikki eivät ole terveyshätilän aikana tasa-arvoisia eivätkä yhdenvertaisia lain edessä.

Sääntelyllä ei rajoitettaisi yksilön perusoikeuksia, sillä koronatodistuksen esittämisedellytyksen palvelun, yleisötilaisuuden tai tilojen käytön edellytyksenä voisi ottaa käyttöön vain sellaisissa palveluissa, joita ei voida pitää välttämättöminä ihmisten päivittäisessä elämässä. Henkilöllä olisi myös halutessaan mahdollisuus osallistua näihin todistuksen esittämistä edellyttäviin palveluihin terveysturvallisesti esittämällä EU:n digitaalisen koronatodistuksen, jonka voisi miltei kaikki halukkaat tarvittaessa saada. Todistusta ei voisi saada silloin, jos henkilön covid-19-testin tulos olisi positiivinen, sillä muussa tapauksessa hän voisi altistaa ja tartuttaa muita yleisötilaisuuksien osallistujia tai tiloja käyttäviä henkilöitä.

Syrjivä toimi ollaan hyväksymässä, vaikka sen peruste ei ole täysin aukoton. Myös rokotettu henkilö voi altistaa ja tartuttaa tautia. Toiminnot ollaan valmiit jakamaan turvallisiin ja ei-turvallisiiin, vaikka varmuutta asiasta ei ole. Tällä osoitetaan, että lainsäädäntötyössä tehtävä perusoikeuspunninta on ollut viimesijainen toimi, vaikka sen pitäisi olla ensisijainen.

Koronatodistuksen esittämisedellytyksellä pyritään estämään tartuntojen leviämistä. Todistuksen esittämisveloitteen sekä viranomaispäätöksiin asetettavien rajoitustoimenpiteiden, kuten asiakasmäärä- tai aukioloaikarajoitusten tai etäisyysveloitteiden arvioidaan olevan epidemiologisen torjunnan näkökulmasta nykytiedon perusteella hyväksyttävällä tavalla toisiinsa rinnastuvia torjuntatoimia.

Esityksessä sen sisältö katsotaan hyväksyttäväksi yksityisyydensuojasta, yhdenvertaisuudesta ja syrjintäolettamasta huolimatta, koska kokoontumisrajoitus katsotaan olevan perusoikeudellisesti näiden kanssa yhtä vakava toimi suhteessa terveydenhuollon kantokyvyn säilyttämiseen. Selvitystä siitä, miksi kyseessä olisi painavuudeltaan yhtä vakava toimi, ei ole annettu.

- Esityksen mukaan lopullinen punninta edellä mainituin tavoin ongelmallisen koronatodistuksen käyttöönotosta jäisi itse toiminnanharjoittajalle, toisin sanoen

vastuu ja valinta perusoikeuksien rajoittamisesta sälytettäisiin toiminnaharjoittajalle.

- Lisäksi esityksessä on viittauksia siihen, voisiko todistus olla uudenlainen terveysturvallisuustoimi. Tällaiset pysyvään rajoitustoimintaan liittyvät viittaukset ovat kyseenalaisia ja osaltaan vahvistavat perustelematonta väitettä siitä, mikä on riskialtista ja mikä ei (riskipistetaulukko).
- Esityksessä perustellaan koronatodistuksen käyttöönoton kannattavuutta lyhyeksikin ajaksi (31.12.2021 saakka) sillä, että tapahtumat saataisiin taas pyörimään. Isoja tapahtumia, konsertteja, produktioita jne. ei käynnistetä lyhyellä varoitusajalla ja peruutus päätökset on tehty jo aikaa sitten.
- Tartuntatautilain 58 §:n ja 58 d §:n mukaisia rajoituksia ollaan jo nykyisellään purkamassa eikä niitä nähdä enää välttämättömiksi. Koronatodistuksen käyttöönotto ikään kuin liudentaa sitä tosiasiaa, että sen käyttöönotolla toiminnanharjoittaja voisi vapautua näistä jo itsessään ongelmallisista rajoitustoimenpiteistä, jolloin huomio keskittyy tähän lyhytnäköiseen ratkaisuun eikä sääntelyn ydinongelmaan. Viranomaisten toimivaltuuksien rajat ovat jo nyt hämärtyneet ja esim. selkeää määritelmää siitä, mitä tarkoitetaan yleisötilaisuudella, ei ole viranomaisten osalta annettu. Samoin periaatelinjausten, suositusten ja velvoittavien säännösten välinen ero on hämärtynyt yhteiskunnassa.

Koronatodistuksen kansallista käyttöönottoa koskevaa esitystä ei tulisi saattaa voimaan hallituksen esityksen sisältämässä muodossa. Poikkeusajan rajoitusten oikeasuhtaisuutta, välttämättömyyttä ja yhdenvertaisuutta tulisi tarkastella nykyisen epidemiatilanteen valossa perusoikeuslähtöisesti. Tartuntatautilain 58 §:ien (58 § - 58 h §) sisältöä tulisi arvioida uudelleen ja poistaa nyt käytännössä esiin tulleet laintulkintaan, pykälien välisiin ristiriitoihin ja perusoikeuksien rajoittamiseen liittyvä ongelmat kokonaisuudessaan. Poikkeusajan säännöksiä ei tulisi viedä osaksi normaaliajan lainsäädäntöä.

Helsingissä 27.9.2021

Mirikka Kivilehto

VT, juristi

Muusikkojen liitto – Äänen kannattaja

+358 40 1664858

mirikka.kivilehto@muusikkojenliitto.fi

Muusikkojen liitto

Suomen Muusikkojen Liitto ry | Finnish Musicians' Union
Pieni Roobertinkatu 16, 00120 Helsinki, Finland | www.muusikkojenliitto.fi

Pieni Roobertinkatu 16
00120 Helsinki
www.muusikkojenliitto.fi